ՊԱՅՄԱՆՔ
Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 40 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 2 1/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։
Մէկ մի թիւ 40 փարա արժեմ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ
ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ
Դուրս գնացած լրագրաց ծանրութեան ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Անտոնօպուլոյ Ճատտէսի թիւ 198, Նորա խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ծանրութեան ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Ջնջուած նամակ, յօդուած, եւ այլն չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 24 ՅՈՒԼԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 4 օգոստ.

Պ. Կլատսթոնի վիճակը լաւագոյն է։ Տենդը կը նուազի։

Լորտերու ժողովը 51ի դէմ 282 ձայնիւ մերժեց Իռլանտայի կալուածատէրաց փոխարինութիւն ընելու վերաբերեալ օրինաց ծրագիրը, զոր Պ. Կլատսթոնի նախարարութիւնն առաջարկած և երեսփոխանաց ժողովը ընդունած էր 66 ձայնից մեծամասնութեամբ։

Քեռայիլէն կը հեռագրեն թէ Բուլկէրիոյ զօրավարը տասն հազար զօրքով Քանտահարի օգնութեան հասնելու համար ճամբայ ելած է։

Այս [illegible]

Փարիզ 4 օգոստ.

Թէլէկրաֆ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Թուրքիոյ ջուրերուն մէջ տէրութեանց նաւային ցոյցն յետաձգուեր է այն պլիման վրայ, զոր Դուռը կընէ եւ-գէր Գարատայի նկատմամբ։

Լոնտրա 4 օգոստ.

Պ. Կլատսթոնի վիճակը բարւոքելու վրայ է։ Տենդն անհետացաւ։

Լոնտրա 4 օգոստ.

Անգլ. Քոնս.		97 15/16
Օսմ.	»	9 1/2
Փոխ.	1865	10 3/4
»	1869	10 1/4
»	1871	68
»	1872	17
»	1873	9 5/8
»	1877	82
Եգիպտ. միացեալ		61
» արտօնեալ		88 1/2
Տայրա Սանիէ		72
Փոխ. Ռուսիա		92
Պանք Օթոման		9 3/8
Ռուս. փոխ. 73ի		88 3/8

Փարիզ 4 օգոստ.

Օսմ. Քոնս.		9,57 1/2
» Երկաթուղի		29,
Պետր. »	5 0/0	113.97 1/2
» »	5 0/0 Նոր	85.22 1/2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Սուրիոյ կուսակալ Միտհաթ փաշան Զմիւռնիոյ կուսակալ անուանեցաւ։

Զմիւռնիոյ կուսակալ Համտի փաշան Սուրիոյ կուսակալ անուանեցաւ։

Մասնաւոր պաշտօնով Սուրիա գտնուող Միւշիր Հիւսէյին Ֆէվզի փաշան ընդհանուր հրամանատար կարգեցաւ կայսերական հինգերորդ բանակին (ի Դամասկոս)։

—

Ռուսական դեսպան Պ. Նովիքօֆ նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով, Գարատայի խնդրոյն վրայ երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Վսեմ. Ապէտին փաշային հետ։

—

Երէկ առաւօտ նաւ մը զինուորեցաւ ի Պուրկաս (Արեւելեան-Ռումէլիի նաւահանգիստ Սև ծովու վրայ), բայց չգիտցուիր թէ մէջը զօրք կա՞յր, և թէ ի՞նչ նպատակաւ էր։

—

Թուրք լրագիր մը կ'իմանայ թէ Շքոտրայէն մայրաքաղաքիս դեսպանատանց հեռագիրներ հասած են ծանուցանելով թէ Ալպանիական օգնութիւններ եկեր են, բայց յայտնի չէ թէ ո՞ր կողմ պիտի երթան։

—

Վեց տէրութեանց դեսպանաց երկրորդին՝ Հաճիքէյս կամ՝ նախընթաց օրը Բ. Դուռն երթալով, Գարատայի խնդրոյն նկատմամբ ծանուցեալ վերջնագիրը մատոյց Վսեմ. Ապէտին փաշային։

Այս պաշտօնագիրը 21 օր պայմանաժամ կու տայ, յորում Բ. Դուռը պարտի որոշել հողերն յանձնել Գարատայի իշխանութեան, Պայմանաժամը լրանալուն պէս, տէրութիւնք կը յայտարարեն թէ իրենք պիտի հրաւիրեն Դուռն որ իրենց հետ միանայ Տուլցինեօն գործնական միջոցներով Գարատայի յանձնելու համար։

—

Յունաստանի մէջ զինուորական պատրաստութիւնք լռելեայն կը շարունակին։ Մինչև սեպտեմբերի սկիզբն Հելլենական կառավարութիւնն իր տրամադրութեան ներքև 45,000 զօրաց կանոնաւոր բանակ մը պիտի ունենայ՝ 180 թնդանօթով, որոց 80ը Քրուբի դրութեամբ։ Այս գործօն բանակին հետ 20—25,000 զօրաց պահեստի բանակ մը պիտի գտնուի, ինչպէս նաև 2000 ձիայնն զօրք։

Առաջին նախարար Պ. Թրիքուբիս անկանոն կամաւորաց խմբեր կազմելու գաղափարը չընդունիր, բայց Ագարնանիոյ և Եպիրոսի լեռնականներէն նախամարտիկ զօրաց վաշտեր կազմելու կ'աշխատի։

—

Ելեւմտից նախարարն առջի օրը Ղալաթիոյ սեղանաւորներէն 50,000 լիրայի փոքրիկ փոխառութիւն մ'ըրաւ Ռամազանի տօնին տէրութեան պաշտօնատարաց ամսական մը վճարելու համար։

Յիշեալ ամսականք այսօր կամ վաղը կը վճարուին, եթէ արդէն չեն վճարուած։

—

Վագըթ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Պուլղարական ազգային զօրաց ձեռքէն զէնքերն առնելու համար կը փառատարական ծանուցագիրը, զոր Օսմանեան կառավարութիւնն ուղղած էր առ Եւրոպական տէրութիւնս, թէև զօրաւոր պատճառաբանութեանց վրայ հիմնեալ էր, այսու ամենայնիւ ոչ մի տէրութիւն մինչև ցարդ չէ պատասխանած անոր։

—

Երէկ, Անգղիական դեսպան Պ. Կոշէն դարձեալ Բ. Դուռը գնաց և Վսեմ. Ապէտին փաշային հետ կարևոր խօսակցութիւն մ'ունեցաւ, որ երկուք ու կէս ժամէն աւելի տևեց։

—

Քաղաքապետութիւնը դատ բացաւ Գաղղիական Սիթանտէլ լրագրին դէմ, որ քանի մ'ամիս առաջ հրատարակած էր թէ Ասա բաղարի սովելոց համար իբրև կայսերական օգնութիւն ղրկուած պաքսիմատները Նիկոմիդիոյ շուկային մէջ հատը 10 ական փարայի ծախուեր են։

—

Լրագիրք կը ծանուցանեն թէ վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրն (օգոստոս 19/31) Առաջին նախարար Գասըմ փաշային նախագահութեան ներքև Թէփէ պաշըյի հանրային պարտիզին մէջ պարահանդէս մը պիտի տրուի ի նպաստ Փոքր-Ասիոյ սովելոց։

—

Լորտ Կրանվիլլի անուամբ Լորտ Թէնթըրտէն 1872ի 0/0 9 փոխառութեան (Փօն տիւ Թրէզօր)՝ մասնակիցներն նամակ մը ղրկեց, յորում կը խոստանայ թէ Պ. Կոշէնի ուշադրութիւնը պիտի հրաւիրուի այն յիշատակագրոյն վրայ, զոր յիշեալ արժէթղթոց տէրերը մօտերս Լորտ Կրանվիլլի ներկայած էին՝ իրենց իրաւանց պաշտպանութեան համար։

—

Ռամազանը վաղը կամ չաբաթ օրը կ'սկսի։

—

Այս տարի ալ Բարիթալի կողմէ, ինչպէս նաև Այնէթէֆիասի կողմէն սեղանատուներ պիտի բացուած են։ Ցայտնի է թէ այս սեղանատուներն հրդեհներէ փլշուածներն բաներ չեն, և գիւղացիք դիմեալ կընեն իրենց ուխտերը պատ դանելու համար։

Սթամպուլ լրագիրն այս իրողութեանց վրայ ծանուցանելով առաջարկութիւն կը հրաւիրէ, զի անտառաց մեծամեծ ծառեր ալ հրոյ ճարակ լինելով, երկիրը մեծ վնաս կը կրէ։

—

Զուխաճի խանին տակի ճարտար գործութեան ղեկ ղնոյլ Հայազգի գաճառավաճառը՝ Պ. Սարգիսօֆ Ռուսիոյ հպատակ լինելով, մայրաքաղաքիս Ռուսական դեսպանատան թարգմանն Պ. Մաքսիմոֆ այս գործին հսկել սկսած է։

Կ'ըսուի թէ գողերն, իրենց ունեցած այլ և այլ գիւղերին հակառակ, միայն մէկ մասնիկ կըրցած էին բանալ, և այն ալ սենեակը. կ'ըսուի որ եթէ երկրորդ և աւելի մեծ մասնիկ մը բանալ կարենային, Պ. Սարգիսօֆ հինգ վեց անգամ աւելի կորուստ պիտի ընէր։

—

Կ'ըսուի թէ վերջին երկրաշարժին պատճառաւ միայն Զմիւռնիոյ քաղաքին մէջ եղած վնասներն հարիւր հազար ոսկիի կը հասնին։

—

Աստանոյէն եկած լուրերուն նայելով, անդ ջուրերու մեծ ողողումներ եղեր են։

—

Շիշլիի կողմը երէկ նոր ոճիր մը գործուեցաւ։ Ջէրքէս մը ուրիշ մարդու մը հետ կռիւ ըրած ժամանակ, երբոր անձ մը բարեխօսութեամբ միջնորդութիւն ընել ուզելով, յիշեալ Ջէրքէսը դանակ մը քաշեց, և անմիջապէս սպաննեց դժբաղդ միջնորդը։ Սթամպուլ կ'ըսէ թէ ոճրագործն համարձակ կը պատժուի։

—

Բոլոր ա՛Օրիան լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Գաղղիոյ և Անգղիոյ դրամատարց խմբակի մը ներկայացուցիչ մօտերս հասարակային շինութեանց նախարարութեան խնդրագիր մ'ուղղեր էր Եփրատի երկաթուղւոյն արտօնութիւնը ստանալու համար։ Այս երկաթուղւոյն մէկ ծայրը Պարսկական ծոցը պիտի լինի և միւս ծայրն ալ Աէտարապար, Նիկոմիդիա կամ մօտ։ Արտօնութիւնը խնդրողք տասն և ութ ամսուան մէջ իրենց ծախքով պէտք եղած բոլոր քննութիւնները պիտի կատարեն երկաթուղւոյն հաստատութեան ենթակայ բոլոր վրայ, մինչ յետոյ վերջնականապէս իրենց վրայ պիտի առնուն գործն, եթէ ինքնայօժար հաւանին։

—

Մուշէն յուլիս 7/19 թուով գըրուած նամակէ մը հետևեալ կարևոր հատուածը կ'ընդօրինակեմք։

«Այս տարւոյ հունձքերը յուժ առատ են։ Սրարդոյ ներքսերէն միւսն չև Հայաստանի հիւսիսային մասներն անհուն տարածութեամբ դաշտերու վրայ նմանը չտեսնուած առատութիւն կայ։ Տէրտարէարի գաւառին գիւղերէն միայն մէկ մարդ մը չորս գրիւ ցորեն ցաներ և 440 ([illegible]) գրիւ հընձեր է։ Հրաշք մ'է այս, և այնքան եղական որ անդրայն կառավարութիւնն այս իրողութիւնն յատկապէս արձանագրել տալու։ Եթէ այս տարի հնձոց սպալի առատութիւն չլինէր, յառաջիկայ ձըմեռ բոլոր Հայաստան պիտի կորսուէր։ Փա՛ռք Աստուծոյ, այս տարւան առատութիւնը անցեալ տարւոյ փոխացածին չափ ալ հետևանքներ չպիտի ունենայ. բայց խեղճ Հայ գիւղացւոյն տառապանքն ալ յուժ մեծ եղաւ։ Ի փառս տառապեալ գաւառաց մեծագումար դրամ՝ փոխառութիւններ ալ եղան, որոց մեծագոյն մասն Հայազգիք են։»

Մուշէն արժանահաւատ ազգայնոյ մը կողմանէ գրուած այս գոհացուցիչ լուրերն ուրախութեամբ կը հրատարակեմք։ Տարակոյս չկայ թէ այս տարուան հնձոց յաջողութիւնն յառաջիկայ ձմեռուան համար մեծ փորձանքէ մը փրկած է դժբաղդաւոր։ Բայց առ այժմ իրաց վիճակը փորձադոյն չթողուր Բոանոնի, Ալաշկերտի և Վասպուրականի կողմը։ Թշուառութիւնն անդ միշտ կը տիրէ և հազարաւոր Հայ գիւղացիք տակաւին օգնութեան պէտք ունին իրենց նախնական վիճակն հոգալու և աւելի առողջ թշուառութեան մը դէմ իրենք զիրենք պաշտպանել կարենալու համար։

—

Նիկոմիդիոյ Պարտիզակ գիւղէն Ամերիկացի Միսիոնար Մըլթըր Բարսըմի սպանման պարագաներն հետևեալ կերպիւ կը պատմուին.

Մր. Բարսըն Իզնիկի շրջակայ Հայ գիւղերն այցելութեան պտոյտ մ'ընելէ յետոյ, երբոր Պարտիզակ կը վերադառնար, Իզնիկի լճին եզերքը գիշերը վրայ հասաւ։ Եւ որովհետև խիստ տաք էր, որոշեց գիշերն հոն անցունել։ Ուստի իւր կառապետ անուն ձիապանին հետ իրենց ձիերը ծառերու կապելով պառկեցան դաշտին մէջ։ Սակայն մօտակայ գիւղը բնակեալ երկու երիտասարդ Թիւրքմէն (Եիւրիւկ) տեսած էին զանոնք. Երբոր Միսիոնարն ու ձիապանը ննջեցին, յիշեալ Թիւրքմէնները մեղմով մ'անոնց քով գըտնուեցին և գաշտին հարուածներով սպաննեցին. յետոյ անոնց գրպանները մերկացնելով ուզեցին այրել, որպէս զի ոճրին հետքը չմնայ։ Այս նպատակաւ մացառներ տանիլ բերելով այն տեղը, բայց յորդ անձրև մը գալ սկսելով արգիլուեցան. և սպաննեալ ուղևորաց ձիերն հոն թողլով մեկնեցան։

Հազիւ հեռացած էին, Պարտիզակցի գիւղացի մը, որ երկու օր առաջ կորսնցուցած մի ձին փնտռելու ելած էր, այն կողմէն անցաւ. Եւ որովհետև լուսին կար, հեռուէն ձի մը նշմարելով, կարծեց թէ իւր փնտռած ձին էր, և մօտ երթալով տեսաւ որ իւր գիւղացի ձիապան կառապետին ձին էր, և գիտնալով որ Մր. Բարսընի հետ գնացած էր, սկսաւ զանոնք կոչել. Պատասխան չստանալով, խուզարկութիւնը շարունակեց և շատ չանցած՝ միւս ձին և երկու դիակներն գտաւ. Իսկոյն երկու ձիերն առնելով Պարտիզակ փախեր և եղելութիւնը պատմեց։

Անմիջապէս տասն չափ Պարտիզակցիք ճամբայ ելան և ոճրին կատարուած տեղը գնացին։

Մնաց որ, երկու ուղևորներն սպաննող երկու Թիւրքմէն երիտասարդք, որք եղբայր էին, իրենց հօրը տանն երթալով ըրած կողոպուտներն անոր ցուցին, որ էին բանի մը մէճիտիէ, ժամացոյց մը, և այլն։ Հայերէնի իմանալով եղելութիւնն, հարցուց թէ գիւղերնին անհետացուցեր էին։ Պատասխանեցին թէ անհրաժեշտ արգելք եղած էր այրելու։ Այն ժամանակ որոշուեցաւ որ հետևեալ առաւօտուն գիւղերնին այրեն։ Երկու ոճրագործք գնացին ոճրին տեղն և փայտ տանիլ սկսան գիւղերնուն քով։ Այն միջոցին էր որ վերոյիշեալ Պարտիզակցիք հոն հասան։ Թիւրքմէնները զինեալ էին, իսկ Պարտիզակցիք գաւազաններ միայն ունէին. Ուստի խօսակցութեան միջոցին ոճրագործներուն հետ՝ բանի մը չգիտնալ ձևանալով, և գիւղերուն կողմն խոյ չնայելով։ Թիւրքմէններուն կասկածը փարատելով, երբոր անհոգանալով ձեռուընին իրենց զէնքերուն վրայէն վար առին, Պարտիզակցիք մէկէն անոնց վրայ խոյալով՝ առանց դժուարութեան զանոնք զինաթափ ըրին ու կապեցին։ Այն միջոցին, երկու Թիւրքմէններէն մին գոչեց. «Ես չսպաննեցի, եղբայրս սպաննեց։»

Պարտիզակցիք զանոնք Պարտիզակ տանելով Նիկոմիդիոյ տեղակալութեան հաղորդագրեցին յանձնեցին։ Ոճրագործք իսկոյն խոստովանեցան իրենց ոճիրն։

—

Դրամական վերջին երկու գրուած են

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

—

Ազգային ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ ուրբաթ 25 յուլիս 'ի Ղալաթիա։

Ատեանը պիտի բացուի ճիշդ ժամը 6 ին և գոցուի 10 ին։

Հրաւիրեալ են երեսփոխան էֆէնտիներն՝ իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութով։

1880 յուլիս 19 (Ոճէ Ս. Պատրիարք)
Պոլսոյ Հայոց Գաւմաջանէ

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Ընտրութիւն Նախագահին Դիւանոյ.
2. Նրագիր Վարչական կազմակերպութեան.
3. Խնդիր Ժողովարանի տեղափոխութեան և բացակայութեան երեսփոխանաց. — Տեղեկագիր Յանձնաժողովին։

—

Մոսկուաեան Վսեմ. Սիմոն աքէյի ընտանիքն այսօր իզմիր կ'երթան Սարդիթայեան Վսեմ. Սանասան էֆէնտիի հետ, որ, ինչպէս գիտենք, ընթերցողք, Սիմոն աքէյի դստեր՝ ազնուատուն Բայենի օրիորդին նշանուած է, և այժմ իզմիր կ'երթան ամուսնութեան հանդէսը կատարելու։

—

Ըստ փափաքանաց Սուչավայի պատուարժան ազգայնոց, Ներկաբարեան Գեր. Տ. Պետրոս Ծ. վարդապետ Սուչավա պիտի երթայ տեղւոյն երկու ազգային վանքերը բարեկարգելու և փանահայրութեան պաշտօն վարելու։

Ցաւով եմք, որ յիշեալ Գեր. վարդապետն իւր ծանուցեալ խոհականութեամբն և առաքինազարդ վարուք, ինչպէս նաև ազգային, բարոյական գործերով Սուչավայի ազգայնոց իւր վերայ ունեցած քաղցրայոյս փառահւութիւնը լիովին կարդարացնէ և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ և ազգութեան պահպանման նոր ի նորոյ կ'արծարծէ նկերէն Հայ ժողովըրդոց սրտին մէջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բ. Դուռը պատերազմի պատրաստութիւններով զբաղեալ է, և բատ քանի մը Թերթերու կարծեաց՝ գերագոյն զինադրութիւն մը պիտի ընէ ։ Ամեն օր Աղիական Թուրքիայէն նոր զօրքեր կուգան և զէնքի ներքև կ'առնուին, զինարաններըը գիշեր ցերեկ կը բանին ռազմամթերք հասցնելու համար։

Իսկ Եւրոպիոյ կողմէն զանազան զրոյցներ կը լսուին ։ Կ'ըսուի թէ Գաղղիական նաւատորմ մը Մալթա պիտի երթայ՝ Անգղիականին հետ միանալու համար. թէ նաւային ցոյցն օգոստոս ամսոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ եղեր, և թէ Անգլօ—Գաղղիական նաւատորմին հետ պիտի միանան երկու Աւստրիական, երկու Գերմանական, երկու Ռուսական և երկու Իտալական նաւեր։ Թուլոյի Ռուսական նաւարանին մէջ երկու փոխադրական մեծ շոգենաւ կը պատրաստուի եղեր տասներկու հազար զօրք տանելու համար ։ Եթէ այս զրոյցն ստոյգ է, կարելի է ցամաքը զօրք հանուի նաև. բայց առ այժմ չափազանց զրոյցներու հաւատ ընծայել պէտք չէ, և վերոյիշեալ զրոյցները կրնան անհիմն ըլլալ, մանաւանդ որ անոնց բոլորովին հակառակ լուրեր ալ կը շրջաբերին, որոց նայելով կարելի է բարձրագոյն հրամանատարութեան՝ խնդրոյն վրայ տէրութեանց մէջև անհամաձայնութիւն ծագի ։ Քանի մը Թերթեր մինչև անգամ կը պնդեն թէ նաւային ցոյցն ետ մնացած է, և բատ Օսմանեան լրագրաց՝ Գերմանիա յայտնապէս հակառակութիւն կը ցուցնէ եղեր Թուրքիոյ հետ դաշնակցելու, և չհաւանիր եղեր անոր դէմ՝ ճնշում ի գործ դրուելուն ։

Նշանակութեան արժանի է որ Ռուսիա ևս կը զինի ։ Երեսուն հազար զօրք Պեսարապիոյ մէջ պիտի գումարին եղեր. Պէկլրատէն գրուած նամակներ կը ծանուցանեն թէ Ռուսիոյ դեսպանը պաշտօնագիր մը ներկայեր է Գ. Ռիսթիչի՝ խնդրելով որ Սերպիական զօրքը շարժուն վիճակի մէջ դրուի. Գ. Ռիսթիչ անմիջապէս հեռագրաւ Միլան իշխանն հրաւիրեր, է որ Լիվատէն հապճեպով Պէկլրատ դարձաւ ։ Իր նախագահութեան ներքև նախարարաց ժողովներ եղան և Ռուսիոյ առաջարկութեան վրայ խորհրդակցուեցաւ ։ Ելմտական գործոց նախարարն յայտարարեց թէ Սերպիոյ գանձուն նեղ վիճակը զինուորական նոր ծախք չներեր ։ Խնդիրը Ռուսիոյ դեսպանին ներկայանալով, նա ալ խոստացեր է եղեր երկու միլիոն րուպլի նպաստ տալ Սերպիոյ իր կառավարութեան կողմէն ։ Քանի մ'օր յառաջ Բ. Դրան արտաքին գործոց նախարարն ևս Սերպիոյ դեսպանէն այս մասին բացատրութիւն պահանջելով, դեսպանն հաւանական շփոթութիւններ, և բատ Հիլլընասէր Թերթի մը՝ Ալպանիոյ յուզեալ վիճակը պատճառ ցուցեր էր ։ Հեռագիրը կը ծանուցանէր անցեալ օր թէ Սերպիոյ զինուորական պատրաստութեանց զրոյցներն անհիմն են, սակայն ներկայ պարագայից նկատմամբ, ուր ամեն կառավարութիւն կը պատրաստուի, կրնայ այս հերքումն անհիմն լինել. հաւանական է որ Սերպիա պատրաստուի, ինչպէս Գարատաղ և Պուլղարիա կը պատրաստուին, ինչպէս Յունաստան կը պատրաստուի ։ Այս ամեն պատրաստութեանց փոխճանը մեծ հրդեհ մ'է անշուշտ, որուն առաջքն առնելու վերջին ճիգ մը կը Թափեն պետական մարդիկ ։ Պիտի յաջողի՞ն թէ ո՛չ — ի մօտոյ կրնայ տեսնուիլ. բայց նկատելով որ արիւնհեղութիւններէ և խռովութիւններէ ամեն մարդ ձանձրացած է, և աշխարհ խաղաղական լեզց զինուց չառաջին, անհաւանական չէ որ վերջին վայրկենին խորհրդածութիւնք կռիւ յաղթէ ։ Թուրք լրագիրներն ամենք իրենց բոլոր ուժով զարձեալ զինադրութեան յայտարարութիւններ կ'ընեն, և նոր պատերազմէ մը երկիւղ չեն ցուցներ, անկարելի համարելով մինչ տէրութեանց համաձայնութիւնն, և հետևաբար նաւային ցոյց մ'ընելու ձեռնարկն ։

Գ. ԹՐՕԹԹԸՐ

Երէկ կարևոր հրատարակութիւն մ'ըրինք ։ Անգղ. հիւպատոս Գ. Հ. Թրօթթըր հաղորդագրեան, ո'չ միայն իր մէկ նախկին Թարգմանին կողմանէ, այլ և թէ' իրեն հետ և թէ' վանայ փոխ-հիւպատոս Գ. Քլէյթըրնի հետ յարաբերութիւն ունեցող ուրիշ մի քանի անձանց կողմանէ իրեն վերագրեալ Քրդամոլական գաղափարները ժխտելու համար նամակ մը գրեց Բարձր Հայոց առաջնորդ Օրմանեան Գեր. Տ. Մաղաքիա Ծ. վարդապետին՝ փափաքելով որ իր պատասխանը բոլոր Հայ ազգին առջև դրուի, և Մասիս փութաց հաւասար հրատարակութիւն մը տալ Ն. Վսեմութեան հերքման գրոյն ։ Բուն վէճն Հայոց գաւառք Հայրենիքին "Քրդաստան" անունը տրուելուն վրայ լինելով, — խնդիր մը, ուր վերջ տալու սահմանուած կը Թուի Անգղիական հիւպատոսին նամակն, անօգուտ չլինիր նախ այդ խնդրոյն պատմութիւնն ընել համառօտիւ ։

Անցեալ տարւոյ գարնան ամենադժնդակ օրերէն մին, այսինքն օր մը, յորում մարդ ամենէն աւելի տրամադիր է ուրախ լինելու՝ ո'րչափ որ բնութիւնն ազդեցութիւն ունի մարդկային բնաւորութեան վրայ, — Ռուլթէրի հեռագրական գործակալութիւնը լուր բերաւ մեզ թէ, յունիս 4ի պայմանագրութեամբ ձեռնարկուած բարենորոգմանց գործին մէջ Անգղիական կառավարութեան կողմանէ տեղական իշխանութեանց քով աշխատելու պաշտօնով, Գ. Թրօթթըր հիւպատոս անուանած էր "Քրդաստանի" համար ։ Ոմանք չհասկցան այս հեռագիրը, զի Քրդաստան բառն ո'չ Թուրք լրագրաց, ո'չ Հայ լրագրաց և ո'չ ալ ուրիշ տեսակ լրագրաց մէջ սովորական գործածութիւն ունեցող բառ մը չէր, թէ և շնորհիւ այն ժամանակ Լորտ Պիքընսֆիլտի նախարարութեան կողմանէ կատարուած անուանման, Քրդաստան բառն այժմ հինգ տարու Հայ տղայոց իսկ ականջին հասած է։ Ոմանք ալ, մտաբերելով որ Ֆուատ փաշայի Մեծ-Եպարքոսութեան ժամանակ Տիարպէքիրի վիլայէթին "Քիւրտիսթան" ըսուած էր, կարծեցին թէ Գ. Թրօթթըրի իրաւասութիւնը միայն այդ նահանգին վրայ պիտի տարածուէր, և կը հարցնէին թէ ի՛նչ պատճառաւ նմանօրինակ միջոց մը ձեռք չէր առնուած հիւսիսային նահանգաց համար ալ։ Բայց Անգղիոյ պաշտօնական լրագիրը, Լընտըն կազէթ, որ հինգ օր յետոյ քաղաքս հասաւ, ծանոյց թէ Վեհ. Թագուհին զԳ. Թրօթթըր հիւպատոս անուանած էր Քրդաստանի, "որ կը պարունակէ Կարնոյ, Վանայ, Տիարպէքիրի, Բաղէշի և Մշոյ գաւառները ։"

Այս պաշտօնական բացատրութիւնն ամեն տարակոյս ցրեց Քրդաստան բառին Անգղիական նշանակութեան վրայ ։ Լորտ Պիքընսֆիլտի կառավարութիւնն իրօք Քրդաստան կ'անուանէր վերոյիշեալ հինգ գաւառաց ամենն ալ ։ Դիտելի էր սակայն թէ Օսմանեան կառավարութիւնն իսկ մինչև յայնժամ ո'չ մէկ հրատարակեալ գրութեան մէջ այդպիսի ընդարձակ նշանակութիւն մը չէր տուած Քրդաստան բառին ։ Ասկից զատ, մանաւանդ վերջին տարիներու, Բ. Դուռն իր նահանգային բաժանմանց մէջ "աստան" ասոր և "ստան" ասոր անուններէ կարելի եղածին չափ զգուշացած էր ։ Անկարելի էր ուրեմն որ նա ստիպէր Անգղիական կառավարութիւնն անպատճառ այդ անունը տալու Գ. Թրօթթըրի հիւպատոսական գաւառաբաժնին, եթէ նոյն իսկ Անգղ. կառավարութեան կողմանէ մասնաւոր հակամիտութիւն մը չլինէր այդպէս յորջորջելու Հայոց Հայրենիքն ։ Եւ եթէ սխալ էր իսկ, Անգղիական կառավարութիւնը՝ գիտնալով որ այդ գաւառաց ճիշդ անունը չէր այդ բառը, չէ՞ր կրնար տարբեր անուն մը գործածել. — այսինքն, եթէ սխալ էր Քրդաստան անունն, և եթէ անհնար էր Հայաստան ըսել, զի Բ. Դուռն այդ բառն ալ չընդունիր իր գաւառաբաժանմանց մէջ, միթէ անկարելի էր Օսմանեան իշխանութեանց հետ եղած յարաբերութեանց մէջ մի չէզոք բառ գործածել, որ Հայոց զգացումները չվիրաւորէր, որպէս, օրինակի աղագաւ, "Արևելեան Անատօլու" բառն, որ աշխարհագրօրէն ճիշդ և բոլորովին անմեղ լինելու առաւելութիւնն ունէր, և որ արդէն նախորդը կար տէրութեան երկիրներուն մի ուրիշ մասին մէջ ։ Բայց աչքի զարնելու չափ յայտնի իրողութիւն մ'էր թէ ո'չ միայն Գ. Թրօթթըրի ստորագրութեանց ներքև կը գործածուէր Քրդաստան անունն, այլ Լորտ Սալիսպըրիի, Սըր Հէնրի Լէյըրտի և Գ. Թրօթթըրի բոլոր գրութեանց մէջ, ուր որ "Արմենիա" բառը գործածելու աւելի ներկայանար, այս բառը խնամօք կը ջնջուէր և անոր տեղ մի միայն Քրդաստան բառը կը գործածուէր, այնպէս որ անցեալ տարի հրատարակուած կապոյտ — Տետրակին 100է աւելի էջերուն մէջ և ոչ մէկ տեղ Հայաստան բառը կը տեսնուէր ։ Անկարելի էր ուրեմն որ Լորտ Պիքընսֆիլտի նախարարութիւնն՝ առ երևոյթս յոյժ աննշան բայց Հայոց համար յոյժ կարևոր եղող այս խնդրոյն մէջ գաղտնի դիտում մը չունենար ։

Ուստի բոլոր Հայ ազգը, Կ. Պոլսէն մինչև Տփղիս և Կարինէն մինչև Տիարպէքիր, սաստիկ յուզուեցաւ իր գաւառաց հայրենեաց անուան այդպէս գրչահարուածով մը ջնջուելը տեսնելով։ Հայաստանի մէջ եղան Հայ գիւղացիք, որք հիւրասիրութեան պարտքը զլացան Գ. Թրօթթըրի, զի նա "Քրդաստանի հիւպատոս" կ'անուանէր ինքզինք, և առաջարկեցին իրեն որ Քուրդերէն խնդրէ իր պէտք ունեցած ուտեստը ։ Կ. Պոլսոյ մէջ Հայ մամուլը, հաւատարիմ Թարգման ազգային հասարակական կարծեաց, ծանր տողեր գրեց Սըր Հէնրի Լէյըրտի և նորա գլուխներուն դէմ, և Ս. Պատրիարք Հայրն, որ կը բողոքէր երբ Հայու մ'ոչխարը գողցուէր, լուռ չմնաց երբ մեր հայրենեաց անունը կը գողնային ։

Այս բողոքներն անլսելի մնացին ։ Անգղիոյ բարեկիրթ դեսպանն և ծանր մեծերն ա՛յնքան երկրորդական կարևորութիւն կուտային Հայ ազգին զգացմանց, որ հարկ իսկ չտեսան երկտողի մը գոհացուցիչ պատասխան տալ Հայոց Գլխին ։ Բայց Սըր Հէնրի Լէյըրտ անուղղակի պատասխանաւ մը, որ հրաշալիքս մ'էր ազնուութեան և չարակամութեան, ջրել փորձեց Ներսէս Սրբազանին առարկութիւնն ։ Առ Լորտ Սալիսպըրի ուղղեալ գրութեամբ մը, զոր ժամանակին Թարգմանեցինք Մասիսի մէջ, Նինոսը կը հարցնէր թէ ի՞նչպէս կարելի է "Հայաստան" բառը գործածել, երբ նա ա՛յնչափ արժէք ունի այսօր որքան "Յուդաստան" (Հրէաստան) բառն, առանց յիշելու թէ այսօր, նոյն իսկ կապոյտ-Տետրակներու պարունակութեանց համեմատ, քան հազար աւելի Հրեայ հիւր չկայ Հրէից հին հայրենիքին մէջ, որ սակայն կը պահէ իր մէկ ուրիշ անունը, — Պաղեստին, մինչդեռ տասնյակ հարիւր հազարաւոր Հայեր կրնան գտնուիլ Հայաստանի մէջ ։ Սըր Հ. Լէյըրտ խղճալի կերպիւ կը գանգատէր նաև թէ ի՞նչպէս կարելի է Հայաստան բառը գործածել, երբ Բ. Դուռն այդ բառը չընդունիր. երբ թէ Բ. Դուռը բան գործ չունէր և աշխարհագրութիւն դաս պիտի տար Անգղիոյ պետական անձանց՝ վերջապէս Սըր Հ. Լէյըրտ, պաշտպանողականէն յարձակողական անցնելով, Հայոց Պատրիարքին գանգատն իբր փաստ մը կը համարէր թէ, Հայք, — իրենց գաւառաց Հայրենիքին պատմական անուան պահպանութիւնը պահանջելով, — Հայ ազգութիւն մը հաստատելու կ'աշխատէին, և սորա փակի մեքենայութեանց գործիք կը լինէին նոյն նպատակաւ ։

Այս ամենահաճոյ պատասխանն, որ Գ. Թրօթթըրի և նորա ստորակարգեալց համար "Քրդաստանի հիւպատոս" տիտղոսին հաստատութեամբ ծագած յուզումն աւելի ևս սաստկացուց մեր մէջ, և մասամբ հեգնական մասամբ լուրջ հերքումներու առիթ տուաւ Հայ լրագրաց մէջ, ցուցուց սակայն թէ Լորտ Պիքընսֆիլտի նախարարութիւնն Հայաստան բառին տեղ Քրդաստան բառը պարզ անտարբերութեամբ չէր գործածեր, այլ իր մասնաւոր փաստաբանութիւնն ունէր այս վերջին բառին գործածութիւնն իր խելքով արդարացնելու համար ։ Եւ յիրաւի, իբրև բնական հետևութիւն, քանի մ'ամիս յետոյ տարտամ զրոյցներ կ'ելնէին թէ Գ. Թրօթթըր և Գ. Քլէյթըրն, իրենց մեծերուն հաճոյքին համեմատ շարժելով, գրութիւններ և քարտէզներ պատրաստելու ձեռնարկած են Հայաստանի մ'և Հայ ազգութեան մը գոյութիւնն իբր թէ ուսումնապէս ջրելու համար. զրոյցներ, որոց համար մեք վերջին հաստատութիւնը նկատեցինք ամիներով պատուաւորապէս Գ. Թրօթթըրի աշխատակցած արժանաւոր ազգայնոյ մը վկայութիւնն ։

Արդ, Գ. Թրօթթըրի ժխտումները կը ցուցնեն թէ այս վերջին տեսութիւնը ճիշդ չէր ։ Գ. Թրօթթըր, որոյ ճշմարտախօսութեան և բարձր հանգամանաց համար մօտերս Սըր Ջորջ Տիւք ամենամեծ գովեստ տուաւ Անգղիոյ խորհրդարանին մէջ, իր ստորագրութեան ներքև բացարձակապէս կը յայտարարէ թէ ինք երբեք Հայաստանի և Հայ ազգութեան մը գոյութիւնը ջրելու և Հայաստան բառին տեղ Քրդաստան բառին ճշդութիւնն ապացուցանելու միօք ո'և է գրութիւն չէ խմբագրած, ո'և է աշխատութիւն չէ կատարած, և այդպիսի նպատակներու աշխատիլ իր մտքէն անգամ' չէ անցած ։ Ասկից զատ, Գ. Թրօթթըրի գրութիւնը մօտէն քննելով, կը տեսնուի թէ ինք, թէև նախորդաց օրինակին և իր մեծերուն հրամանաց հետևելով Քրդաստանի հիւպատոս կ'անուանէ ինքզինք կարինէն գրած ժամանակ, այսու ամենայնիւ համամիտ չէ այդ տիտղոսն ստեղծողներուն. զի Գ. Թրօթթըր "յիմարական խօսքեր" և "սատայօդ յերերուածներ" կ'անուանէ այն ամեն փաստաբանութիւններն, որոց նպատակը կրնայ լինել Հայաստանի գոյութիւնը ջրել ի նպաստ Քրդաստանի. այս ուրեմն, եթէ անտեղի են փաստերն. անտեղի է նաև հետևութիւնն, այն է Քրդաստան անունը փոխանակ Հայաստան անուան։

Այս տեսութեամբ, Գ. Թրօթթըրի պատասխանը Սըր Հէնրի Լէյըրտի պատասխանէն շատ աւելի գոհացուցիչ է, և ուրախ ենք որ մեր "Քրդահայք" խորագրով յօդուածն այդպիսի պաշտօնական յայտարարութիւն մ'երևան հանելու միջոց եղած է ։ Աւելորդ է երկարօրէն բացատրել թէ Գ. Թրօթթըրի Քրդամոլական գաղափարներ ունենալը պնդելով մեք ամենևին փոքր դիտում չունէինք ուրանալ անոր ընծայած օգտակար ծառայութիւններն, որոց համար Հայաստանի ժողովուրդն անշուշտ երախտապարտ պիտի մնայ իրեն ։ Բայց, ինչպէս կարնոյ Գեր. Առաջնորդն ալ իր պատասխանին մէջ ճշդիւ բացատրած է, մեք Լոնտրայի մէջ Լորտ Պիքընսֆիլտի և Լորտ Սալիսպըրիի, և Կ. Պոլսոյ մէջ Սըր Հէնրի Լէյըրտի պաշտօնավարութեան ժամանակին հետ յարաբերութիւն ունեցող դէպքի մը վրայ խօսելով, մասնաւոր գիտութիւններ ունէինք Գ. Թրօթթըրի վերընծայեալ գաղափարներն իբրև ճիշդ անոր գաղափարները ճանաչելու. և, ինչպէս Գ. Հիւպատոսն ալ այժմ կրնայ հասկնալ, մեր հրատարակութիւնը վնասակար բան մը չունենալէ զատ, Թերևս առաւելապէս օգտակար պիտի լինի, ցրելով շատ մը կասկածներ, որք, բատ իր բացորոշ յայտարարութեան, բոլորովին անհիմն են ։

Միւս կողմէն, բուն խնդիրն, այն է Հայաստանի անունը Քրդաստանի փոխուելուն խնդիրը, գոհացուցիչ լուծման մ'մօտենալ կը Թուի ։ Գ. Թրօթթըրի գրութիւնը կը ցուցնէ թէ ինք համամիտ չէ այդպիսի փոփոխութեան մը, և կը լսեմք թէ առ Սրբազան Պատրիարքն ուղղեալ գրութեան մը մէջ "Արմենիա" բառը գործածելէ չէ խորշած ։ Միւս կողմէն, Գ. Կլատսթօն, Լորտ Կրանվիլ և Սըր Ջորջ Տիւք, այս կէտին վրայ իրենց նախորդաց հետ համամիտ չլինելով, առանց ներկայանալուն «Արմենիա» բառը կը գործածեն միշտ ։ Կարելի է ուրեմն յուսալ թէ երբեմն Սըր Հէնրի Լէյըրտի բարձր պաշտպանութիւնը վայելած Քրդամոլական նորաձևութիւն մը շուտով պիտի անցնի, Հայոց օրինաւոր զգացումները ծանրապէս վիրաւորող անպատեհութիւն մը մէջտեղէն պիտի վերնայ, և ամեն երկիր, ինչպէս նաև Հայաստան, իր բուն անուամբ պիտի յորջորջուի, ի մեծ գոհութիւն ամեն արդարասիրաց ։ Գ. Թրօթթըր մեր ազգային երախտապարտութեան համար իր ունեցած ուրիշ իրաւունքներուն վրայ նոր իրաւունք մ'ևս պիտի աւելցնէ՝ այս միօք աշխատելով Անգղիական նոր նախարարութեան մօտ. — իր գրութիւնն իսկ առոր համար երաշխաւորութիւն մ'է մեզ ։

Անգղիական հիւպատոսին հերքման գիրն անձնական խնդրոյ մը վրայ ալ բաւական լոյս կուտայ ։ Ըստ որում Գ. Թրօթթըր իրեն վերընծայեալ Քրդական աշխատութիւնները չէ կատարած, այդ աշխատութեանց մասին Գ. Թ. Պօյաճեանի գործակցութիւնն ալ ինքնին կը ջրուի բնականաբար ։ Ցոյժ գոհ եմք զայս լսելով, և եթէ այս տեղեկութիւնները մեզ տուող անձինք, — որոց սակայն պատուաւորութեան նկատմամբ մեր համոզումը չեմք կրնար փոխել, — Գ. Թրօթթըրի փաստերէն զօրաւորագոյն փաստերով յայտարարեն չէին օրինաւոր պայմանաժամի մը մէջ, տարակոյս չը կայ թէ Տիարպէքիրի Բողոքական հասարակութեան Հովուին վրայ ծանրացած կասկածանաց մէկ կարևոր մասն այնպէս ցրուած պիտի լինի, ի մեծ գոհութիւն ամեն ազգասիրաց ։ Բ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԾԽԱԽՈՏ

Ծխախոտին առողջապահական արժէքը ցոյց տալու հետևեալ տեղեկութիւնները նշանաւոր հեղինակաց գործերէն քաղելով ընթերցողաց կը ներկայացնենք համառօտիւ ։

«Նիգօթիանա—Թապագօմ բուսած տունկը Ամերիկէի մէջ մեծ քանակութեամբ կը մշակեն իր տերևներուն համար, որք չորցնելով և մասնաւոր պատրաստութեամբ մը ենթարկուելով ծխախոտը (Թապագօ) կը կազմեն ։ Թապագ կամ Թապագօ կոչուելուն պատճառը սա է որ Սպանիացիք զայն առաջին անգամ Անթիլեանց Թապագօ կղզւոյն մէջ գտան ։

Ծխախոտը Եւրոպա մտցնողն եղաւ 1560ին՝ Բորթուգալի Գաղղիական դեսպան Նիգօ, որուն անուամբը Նիգօթիանա բուսեցաւ ։ Գաղղիացիք «Դշխոյ աղա ունե» ալ կոչեցին զայն, որովհետև Նիգօ՝ Լիզպոնէն այս տունկին հունտերն և փոշին Մարի Մէտիչի Թագուհւոյն ղրկեց ։

Կը կարծուի թէ Եւրոպայի մէջ ծխախոտը նախ իբր փանդղազոյնող գործածուեցաւ. յետոյ Ամերիկայի Հնդիկներուն օրինակին հետևելով ծխել սկսան ։ Այս տերևներ-

րուն գործածութիւնն խրատմ վնասակար նկատուեցաւ և ամենախիստ պատիժներ անօրինակելով արգիլուեցաւ։ Ամիոյն այժմ գործածութիւնն այնչափ ընդհանրացած է, որ ծխողները մասամբ ցոյց կուտան և ծխախոտը հասոյթի մեծ աղբիւր մ'է։

Նշանաւոր քիմիագէտք ծխախոտի տերևները վերլուծելով (անալիզ) անոր գործօն տարրը գըտան և Նիգօթին կոչեցին զայն։

Նիգօթինը թափանցիկ և անգոյն հեղուկ մ'է. կծու համ մը և կիզիչ հոտ մը ունի։ Ամենատառիկ թոյն մ'է. միջակ մեծութեամբ շուն մը երեք վայրկեանէն կը մեռնի, եթէ լեզուին վրայ կաթիլ մը Նիգօթին դրուի։

Նիգօթինն՝ ըստ Բլոտ-Պէրնարի՝ որ ճամբով ալ մարմնոյն մէջ մտնայ (մորթին տակը դնեն, աչքին մէջ կաթեցնեն, մարսողութեան խողովակին մէջ մտցնեն) կենդանին կը շանթահարէ, ամենատառիկ ջղաձգութիւններով կը մեռնի։ Ջիղերը սաստիկ վիճակ մը կը ներկայացնեն, կը կառչին, երկու ոտքերու վրայ կը կայնին, կը պառկին և անկարգ շարժումներ կ'ընեն։

Ծխախոտն երեք զանազան ձևերով կը գործածուի, տերևները կը ծամեն, փոշին քթին 'ի վեր կը քաշեն, կը ծխեն։

Ծխախոտը ծամելէն յառաջ եկած արդիւնքներն սաստ են. նախ բերնին մէջ առատ լորձունք կը գոյանան, եւ այս սովորութիւնը բերանը կը չորցնէ և երկաթը ճաշակելիքը կը խանգարէ. վերջապէս բերնի թաղանթէն ծըծուելով թմրութեան թեթև նշաններ յառաջ կուգան, որոնց մարդ կը վարժուի և չուզեր թողուլ։ Այս սովորութիւնը բարեբաղդաբար շատ հազուադէպ է մեր ազգայնոց մէջ։

Ծխախոտի փոշին քթէն վեր քաշուած ատեն քթին մաշկային թաղանթը (մամպրան մը շնայտէր) կը գրգռէ, և նախ մաղասի անջատումը կը շատցնէ, իսկ յետոյ թաղանթը կը չորցնէ. այս սովորութիւնն հոտառելիքը կը բթացնէ, և այսպէս մարդն իր մէկ կարևոր զգայարանքէն կը զրկէ. կրնանք աւելցնել նաև որ այս սովորութիւնը գործածողին համար վերջին ծայր անմաքրութիւն է, իսկ տեսնողին սիրտը կը խառնէ։

Ծխախոտը ծխել սիրողին և վարժուողին վրայ տարբեր կը ներգործէ։

Նոր սկսող մը կատարեալ գինովութիւն մը կունենայ. գլուխը կը ցաւի, խելքը կը պտտի, երեսը կը դեղնի, ստամոքսը կը խառնըւի, կը փսխէ և տարօրինակ կերպով ուժերը կ'սպառին։ Քանի որ մարդ ծխելու կը վարժի, այս պատահարները կը նուազին և երթալով անզգալի կըլլան։ Բայց կ'անհետանան միթէ։ Ահա խնդիրն այդ է. շատերն այնպէս կը հաւատան և կ'ըսեն թէ ծխելու սովորութիւնը առողջութեան վրայ որ և իցէ ազդեցութիւն չունի։ Այս եզրակացութիւնը սխալ է։ Ծխախոտը միշտ տեղական և ընդհանուր ազդեցութիւն մը կը գործէ։

Տեղական ազդեցութիւնը միշտ նոյնը չէ, մերթ սաստիկ կը գոցէ, մերթ առատ լորձունք կը պատճառէ, և կամ լորձունքի անջատումն անկարելի կ'ըլլայ առանց ծխախոտ գործածելու։ Ճաշակելեաց զգայականութիւնն ալ կը պակսեցնէ։ Ծխախոտին ընդհանուր ազդեցութիւնն անժխտելի է։ Ուղեղը թեթև մը կը գրգռէ, որով միտքը կը պայծառանայ, աշխատութիւնը կը դիւրանայ, խելքը կը բացուի, սակայն ներգործութիւնը գագաթնին պէս գրգռումը կ'անհետանայ և անոր տեղ նուազութիւն մը կուգայ որով մարդ աւելի գանգաղ և աւելի ծոյլ կ'ըլլայ. այն ատեն հարկ կ'ըլլայ նորէն ծըխել և այսպէս մարդ կենայ մէկ մանն այս փոփոխակի ընթացքով կ'անցընէ։ Ծխողանձինք սովորած են իմացական կարողութիւննին գործածելու համար միշտ ծխախոտ քաշել։ Միայն իմացականութիւնն արթնցնելու համար չէ որ այս սովորական խթանը տեսութ պէտք մը կ'ըլլայ. ծխողը պարտաւոր է իր հեշտութիւնը կորսնցնել այս վնասակար նիւթը ճաշէն առաջ գործածել՝ ախորժակն արթնցնելու համար, ճաշէն վերջը գործածել՝ մարսողութիւնը դիւրացնելու համար, ճեմելէ ետքը առաջ գործածել՝ պէտքերը գրգռելու համար։ Մէկ խօսքով՝ ծխողը իր սիկարին գերին եղած է։ Ծխախոտին իմացական կարողութեանց վըրայ ունեցած ընդհանուր արդեանց գալով, պէտք է 'ի նկատ առնուլ որ փարիզի բազմարուեստեան վարժարանին ամենէն թմալիս աշակերտները շատ ծխողներ են։ Պ. Ջիէօսի, որ ջղային դրութեան բազմաթիւ հիւանդութիւնները քննելու առիթ ունեցած է, կ'ըսէ թէ, քան տարիէ 'ի վեր տեսակ մը յամառ քայլ անդամալուծութեանց նշանակութեան արժանի յաճախութիւնը Գաղղիոյ մէջ ծխախոտի օգտակ սովորութեան կարգէ դուրս ծաւալումէն յառաջ եկած է։

Երևելի ակնաբոյժ մը տեսակ մը կուրութիւն կը բացատրէ, զոր ծըխողներու վրայ շատ տեսած է։ Պ. Պօ՝ ծխախոտը պատճառ մը կը նըկատէ այն սաստիկ ջղային հիւանդութեան, որոյ պատճառաբանութիւնը (էթիոլոժի) շատ քիչ ծանօթ է, և որ «Անժին տը բուաթրին» կը կոչուի։

Պ. Ռիչարտսըն Անգղիացին Բըրիթանական բժշկական հաշուած մէկ տետրակին մէջ՝ ծխելէ յառաջ եկած հետևեալ անկարգութիւնները նըշանակած է։

Արիւնն անսովոր հոսականութիւն մը կ'ունենայ և իր կալիկները կը փոփոխին. ստամոքսի խանգարումներ, նօղկանք և բացառիկ պարագաներու մէջ ճըշմարիտ հիւանդութիւններ կը պատճառէ. սրտի գործողութիւնը կը տկարանայ և անկանոն կ'ըլլայ, ըզգայարանքները զանազան հիւանդութեանց կ'ենթարկին, աչաց բիբերը շատ կը լայննան, տեսողութիւնը կը խանգարի, ականջը դըժուարաւ ձայները կ'որոշէ, և հոգնեցուցիչ զանազան շշունչներ կը զըգայ։ Իմացական զանազան խանգարմունք կը պատահին, կոկորդի նշիկները (ամիկտալ) կը մեծնան, կոկորդի մաղասային թաղանթը միշտ բորբոքեալ կը մնայ (անժին տէ ֆիւմէօռ ...) շնչափողի սովորական գրգռութիւն, հազ ...։

Ռիչարտսըն կ'ըսէ թէ պատանեկաց համար ծխախոտի գործածութիւնէն ծանր անպատեհութիւններ կը ծնին. անոնց աճումը կ'արգիլուի, վաղահաս տկարութիւն մը և ֆիզիքական ճշմարիտ անկում մը յառաջ կուգայ։

Վերջապէս ծխախոտն մանր օդն ալ կ'ապականէ. ուստի ծխախոտի ծխով լեցուն տեղերու մէջ կենալը շատ վնասակար է։ 1871ին Գնկա. ամսոյն մէջ Գաղղիոյ պատերազմական գործոց նախարարը շըրջաբերական մը կը պատուիրէր որ պահականոցներու մէջ գինւոր չծըխեն, վասն զի քնացած ժամանակ ծխախոտի մուխ շնչելը շատ վնասակար է։

Այս եզրակացութիւններն որչափ ալ խիստ թուին, չենք կարանար յամառել թէ ծխելու վարժութիւնն անօգուտ և վնասակար սովորութիւն մ'է և թէ առողջապահութեան պարտքն է ձեռքէն եկածն ընել վարժուողներն իրենց այս վատթար սովորութենէն ետ կեցնելու համար։

Եղ····

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—

ԹՐԿՈՒՑՈՒԲՆԱ Ի ՄՈՂՏԱՒԻԱ

—

11 յուլիս 1880

. . . Խմբագրապետ.

Արդէն ամենուն ծանօթ է որ Ջեր խորագրին շրջահայեցութենէն երբեք չեն վրիպեր Ներսէսեան ամեն կարգի կառակցութեանց յօդուածք և խորհրդածութիւնք մեր ազգին վրայ, և երբեք երբեք մեր Կաթոլիկ եղբարցներ իսկ, որ կրնան սերտիւ յարաբերութիւն մը ունենալ ազգայնոյն մէջ մեր կրօնական վիճակին հետ։

Արդ՝ Թուրանիոյ արբան և մօրման ազգին լրագիրք, այս օրեր Խոսալիս թղթակիցներէ առած շատ մը հետաքրքրական յօդուածներ ալ հոս արտատեցին մեր Հայ գաղթականութեանց ուշադրութիւնն արթնցնելու համար, որ Ջեր 2641 թուին մէջ գրածներէն և յետոյ յուլիս ամսոյն սկիզբներն այն հրատարակած յօդուածներէն աւելի մեծ, կարևոր և ուշադրութեան արժանի նիւթեր կը պարունակէին, զորոնք հարկ կը համարինք նոյները մարաման հոս թարգմանել. գիտնալով որ Ջեզի օգտակար ծառայութիւն կը մատուցանենք, որ Թուրանական լեզուին անտեղեակ ըլլալնուդ Ջեր սըրտատ հոյեցութենէն սրբած ըլլայ։

Նաև արդ՝ այն լրագրաց գրածին հայելով, մեր Կաթոլիկ Հայ եղբարց Պատրիարքը Գեր. Հասուն, Հռոմ հասնելէն 'ի վեր բազմիցս Պապին ունկնդրութեան արժանացեր է եղեր, և թէ այժմ Նէապոլսոյ Իսքիա կղզին՝ ուր բաղանեաց համար գացած է եղեր, նորէն Հռոմ արդէն դարձեր է, իրեն թեմին վերաբերեալ շատ մը որոշումներ ու կարգադրութիւններ առանալու համար ․․․։ Դարձեալ՝ ըստ այն լըրագրաց քանի մը չակերտներու, Գեր. Հասուն, Սալթանին և Դիան իրեն հետ ունեցած յարաբերութիւններէն շատ գոհ է եղեր, և թէ Սուլթանը իրեն արժանավայել յարգութիւն ցուցեր է, յայտնելով միանգամայն որ իր կառավարութիւնը զինքը այսուհետև մեծարելով պիտի հետը վարուի, և այն։ Արդէօք այս վարմանց առաջին ցոյց մը Կարինի առաջնորդ Գեր. Մելքիսեդեկեանի նախաթոռութեան և յառաջնագահութեան խնդիրքին հետ յարաբերութիւն մը ունի՞ . . . կը թողունք մեր ընթերցողաց խնամոտութեան։ Պատնալով մեր յօդուածին շարունակութեան, Գեր. Հասուն Կ. Պոլիս խրկուող Վ․անութէլլի անուն արտաքոյ կարգի քահանայապետական դեսպանին վրայօք ալ Հռոմի մէջ շատ գովեստով խօսեր է. «Թէև երիտասարդ՝ բայց շատ խոհեմ և զգուշաւոր անձ մ է» ըսեր է. և թէ իր իմաստուն չափաւորութեան ըը ամեն Ֆրիմասոնեայ ժողովրդեան համակրութիւնը իրեն գրաւեր է. մանաւանդ Անթի-Հասունեանց, այն գըրեթէ մարած կուսակցութեան քանի մը քահանաներն ալ Վ․անութէլլին յարեր են, և այն ասոնցմէ որ այսուհետև աւելի իրեն (Վ․անութէլլին) իրաւասութեան տակ մնալ, քան թէ Գեր. Հասունին տակ ըլլալ կ'ուզեն եղեր ․․․։ Ասոր համար ալ Լևոն Պապը դՀասուն Կարդինալութեան աստիճանին հասցնելով, ազգէն հեռացնել ու Անթիններուն հետ հաշտուիլ կ'ուզէ զիրենք Լատին եկեղեցւոյ շահելու համար։

Հոս մեր Թեղոս լրագիրք աւելի աչարգրլխ դիտեր ալ կ'աւելցնեն, թէ Լևոն Պապը Արևելեան ազգաց միութեան համար մեծ ջանք ու փոյթ ընկալեր է ունենալ։ Այլ կը հարցնենք մենք, թէ «միութիւն» ըսելով, արդեօք «Լատինականութի՞ւն» կիմացուի. և թէ որ «միութիւն» ըսելով, ըստ հին Ֆրիստոնէութեան ոգւոյ, հին ծեսերու յարգութիւն ու պահպանութիւն կը հասկցուի, ինչո՞ւ ուրեմն Խմիրի Հայ Կաթոլիկաց անցեալները զլացուեցաւ Հասմէն Հայ Կաթոլիկ եկեղեցականի մը ժողովրդապետութիւն կարգելու փոյթը. ինչո՞ւ Հռոմ այն Հայ հասարակութեան «ոչ կարեմք, նոն փոսսումուս» ըսելով բացէ 'ի բաց մերժեց անոնց աղերսագիրը. Պէրութի Կաթոլիկ հասարակութիւնն ինչո՞ւ Լատին կղերց ձեռնամուխ տակ կը հեծեն ցայսօր։ Կը տեսնենք ուրեմն թէ ինչպէս Պապերն ու Լատին եպիսկոպոսունք՝ մէյ մը իրենց իրաւասութեան ներքններուն մէջ առած որոշ ազատ թողուլ չեն ուզեր. ինչ եղաւ Կալկիթայի ու Դրանսիլվանիոյ Հայ քաղաքաց վիճակն և անոնց խառն 'ի խուռն ծեսերը. ինչո՞ւ իրենց ընիկ ազգին դէմ ատելութեան ոգի սնուցանել կուսան անոնց Լատին կղերը, հանդերձ կրթատեամբ այնչափ անչափ ազգային դրամագլխոց, որոնք Լատին ժողովրդապետաց ու եպիսկոպոսաց ձեռք դրուած է, և դեռ ալ պիտի նորէն դրուի, 'ի վնաս ազգային ծիսի և ազգային լեզուի պահպանութեան, որուն համար կտակաթող արուած են նոյն դրամագլուխք, մեր օտար երկիր գաղթած այն դըժբաղդ նախահարցմէ՛։ Ուրեմն յայտնի չէ՞, մ'լ չտարակուսիր այս օրս, որ այն Արևելեան ազգաց միութեան փոյթ ու ջանք ըսածը, Լևոն Պապին կարծանէ, յառաջ կուգայ Գաղղիոյ հասարակապետութեան այն շարաշար հարուածէն, որով ձիզվիթք իբրև հասարակապետութեան ոխերիմ վնասակար ցուցուելով դուրս վանուած են, և այժմ զանոնք Հայաստանի մէջ, դըժբաղդ ժողովրդեան մէջ, զրադեցնել կ'ուզուի։

Ինչո՞ւ Հայաստան, իր Կիլիսերն ու Ջէրէքններն, իրր թէ բաւական չեն, Եւրոպական ազգաց այնքանի մոլեռանդ քահանաներուն ձեռք կը մատնուի, որ իր անկումեան ազգայնութեան ոգին ըզգլելու ու բոլորովին մարելու ջանք կ'ընեն։ Բայց այս ալ բաւական չէ, աւելի չարագոյն խորամանկ միջոց մ'ալ կը նշմարուի նոյն լրագրաց յօդուածներէն մեր արևելեան ազգաց դէմ։ Արովինեանց Հռոմ այժմ կ'ըսեն. Մուսուլի Քաղդէացւոց համար բարձրագոյն կարգի ուսումնարան մը հաստատած է, արուն վերատեսուչ ձիզվիթ մը դըրուած է։ Նաև հոս մեր գրե՛ք ազէկ, որ այն ձիզվիթին, կ'ըսեն լրագիրք, համմէն աւանձինն արտօնութիւն տըրուած է, Քաղդէացւոց ծէսին անցնելու, որոնք երբեմն մեր իրաւասութեան տակն ալ կարծեմ գտնուած էին։ Զարմանալի է, Հռոմի այն փոփոխամտութիւնը, այսինքն Լատին ծէսէն արեւելեան ծէսն անցնելով ըրած մեծ չահագիտութիւնը։

Մ[illegible]

ԻՃԱՏԻԼ

—

23 յուլիս 1880

. . . Տէր.

Կը խնդրեմ որ յետագայ կարգադրութիւնը Ջեր ազգօգուտ թերթին մէջ հրատարակել բարեհաճիք, 'ի գիտութիւն որդւոց ծնողաց և ուսումնասէր ազգայնոց։

Ներսիսեան և Երմնեան երկսեռ վարժարանիս եւամեայ քըննութիւնք տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ երեքշաբթի օրէն ըսկըսեալ մէկ շաբաթ տևողութեամբ.

Յուլիս 29 Գշ. Հայերէն, Ա. Բ. Գ. և Դ. կարգաց.

Յուլիս 30 Դշ. Ազգ. Պատմութիւն ընդհանուր կարգաց.

Յուլիս 31 Եշ. Գաղղիերէն ընդհանուր կարգաց.

Օգոստ. 1 Ուր. Տաճկ. և չտրունականութիւն Հայերէնի Ա. Բ. կարգաց.

Օգոստ 2 Շբ. Թուաբ. Աշխարհագր. ընդհանուր կարգաց.

Օգոստ. 3 Կիր. Հայերէն Ե. կարգի Անգղ. Գեղ. Գծագր. ընդհանուր կարգաց։

Քննութիւնք կ'սկսին ժամ 2—5 և 7—10։

Մնամք յարգանօք
Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Ատենադպիր — Ատենապետ
Թորոս Գ. Մ[illegible] — Գ. [illegible]

Ը. Զ. Դ.

Բերայի Նարեկեան ազգային երկսեռ վարժարանաց ամանորեայ հարցաքննութիւններն աւարտած ըլլալով, մրցանակաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի առաջիկայ կիրակի 27 յուլիս ժամը ճիշդ Յին 'ի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցի Բերայ։

Ամեն ծնողք պաշտպանք և ուսումնասէր ազգայինք կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ այն խըրախուսական հանդէսին հանդերձ ընտանեօք։

Տեսուչ

23 Յուլիս 1888 Մ[illegible] Ա. Թ[illegible]
Բերա

Ռումէլիի երկաթուղեաց վերջին 63 րդ վիճակահանութեանն պարգև շահող թիւք.

Թիւ	Ֆրանք	Թիւ	Ֆրանք
1268286	600000	283055	1000
1282332	60000	358058	»
189224	20000	432595	»
271382	»	476761	»
108862	6000	559375	»
432594	»	560101	»
923081	»	879098	»
1574267	»	1005471	»
1655402	»	1014825	»
1818162	»	1163639	»
75875	3000	1163640	»
283052	»	1363016	»
541081	»	1378201	»
559372	»	1378202	»
838787	»	1378203	»
1227336	»	1428155	»
1476618	»	1439483	»
1529731	»	1476616	»
1655404	»	1507625	»
1674412	»	1550665	»
1831584	»	1578955	»
1866267	»	1831583	»
13552	1000	1832917	»
160647	»	1832919	»
283053	»	1946838	»

400ական Ֆրանք շահող թիւք.

13551	283054	540224	852174	1165215	1439484	1653574	1832918
3	310144	5	5	1180556	5	2	20
4	2	541682	879096	7	1467691	3	1845091
5	3	3	7	8	2	4	2
14141	4	4	9	9	3	5	3
2	5	5	100	60	4	1655401	4
3	327386	559371	923082	1227337	5	3	5
4	7	3	3	8	1476617	5	1866266
5	8	4	4	9	9	1664951	8
75871	9	560102	5	40	20	2	9
2	90	3	969541	1243331	1507621	3	70
3	356226	4	2	2	2	4	1867441
4	7	5	3	3	3	5	2
93831	8	601551	4	4	4	1674414	3
2	9	2	5	5	1520411	3	4
3	30	3	1005472	1264356	2	4	5
4	258056	4	3	7	3	5	1876161
5	7	5	4	8	4	1676906	2
108861	9	614096	5	9	5	7	3
3	60	7	1014821	60	1529732	8	4
4	429511	8	2	1268287	3	9	5
5	2	9	3	8	4	10	1898126
147656	3	100	4	9	5	1723381	7
7	4	619506	1034656	90	1541046	2	8
8	5	7	7	1282331	7	3	9
9	432591	8	8	3	8	4	30
60	2	9	9	4	9	5	1905391
160646	3	10	60	5	50	1774446	2
8	433911	649491	1123081	1337426	1550661	7	3
9	2	2	2	7	2	8	4
50	3	3	3	8	3	9	5
189221	4	4	4	9	4	50	1913651
2	5	5	5	30	1574266	1783995	2
3	476762	732646	1131606	1363017	8	7	3
5	3	7	7	8	9	8	4
217476	4	8	8	9	70	9	5
7	5	9	9	20	1578951	4000	1931896
8	504036	50	10	1378204	2	1787501	7
9	7	801661	1152931	5	3	2	8
80	8	2	2	1421686	4	3	9
243251	9	3	3	7	1586246	4	900
2	40	4	4	8	7	5	1946836
3	508391	5	5	9	8	1818161	7
4	2	838786	1163636	90	9	3	9
5	3	8	7	1428151	50	4	40
271381	4	9	8	2	1642376	5	1968616
3	5	90	1165211	3	7	1831581	7
4	510221	852171	2	4	8	2	8
5	2	2	3	1439481	9	5	9
283051	3	3	4	2	80	1832916	20

Les annonces pour la France, l'Angleterre, l'Allemagne, l'Autriche-Hongrie, la Belgique, la Suisse et l'Amérique sont exclusivement reçues par la *Compagnie Générale de Publicité Etrangères* *G. L. DAUBE et Cie*, à Paris, Londres, Berlin, Vienne, Francfort, Zurich, etc.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՕՀՐԱՄ ՍԻՄԱՐԻՍԻ

Ոսկի Իրլանտի դրամատան		10,15
Այս ամսու պայմանաւ		10,16
Ալ օրին		10,16
Ռուսական կոպոնը	Ֆր	29
Թղթադրամ	Օսմ. լիր	1260
Թրամուայ	»	550

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

25 Յուլիս

Ստոքեթիլ ժինէրալ	Անգլ. լիր	4 8
» փոխանակութեան	»	3,57
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7,50
Գրէտի ժինէրալ	»	3,29
Փոխ. 1865	Ֆր.	—,
» 1865	»	49,
» 1869	»	48,
» 1872	»	17,
» 1873	»	46,

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄՈՑ

24 Յուլիս

Անգլ. լիրա	Ղր.	110 16
Նափոլէոն ոսկի	»	87 34
Իմփերիալ Ռուսի	»	90 12
Ռուսական թղթադրամ 8 ռուբ.	71	քարիկ
Զորլիֆ	Ղր.	51 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	7 15
Հինգնոց	»	215
Վեցնոց	»	129
Մէթալիք	»	216
Պէշլիք	»	570
5 փարանոց	»	260

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գ. Նորայր Բիւզանդացւոյն Գաղղիերէնէ Հայերէն ընդարձակ բառարանին տպագրութիւնն սկսած է և արդէն մինչև տասնեւմէկ երրորդ թերթն հրատարակուած։ Այս այժմ կանոնաւոր կերպով շաբաթը մէկ թերթ կ'ելնէ, քանի մը շաբաթ յետոյ երկու թերթ ելնել պիտի սկսի։ Նոյնք որք բաժանորդ չեն գրուած և չեն կրնար մի անգամ մէկ ու կէս ոսկի վճարել, կրնան թերթ առ թերթ գնել, որ 60 փարա է։

Գլխաւոր մթերանոցն է Ֆրէնկեան գրավաճառանոցը. կը գտնուի նաև ամեն Հայ գրավաճառաց քով. Արշակ Էֆէնտիի թղթավաճառանոցն ի Ղալաթիա. Ալիքսան Աստուրեան Էֆէնտիի Անգղիական գրավաճառանոցն ի Ղալաթիա, Հէնտէկ սօգագը, Աչգարակին տակը, նոյնպէս Պ. Վայսի քով, ի մեծ փողոցն Բերայի։

ՇԻՐԱԿ

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան մամուլէն այս անգամ 'ի լոյս ընծայեցաւ Հայաստանի ամենէն նշանաւոր գաւառներէն միոյն՝ Շիրակայ՝ աշխարհացոյց քարտէսն, որ իսկական մեծութեան 1/200,000 ը լինելով, մեծ դիւրաւ չինուած է։ Հին և նոր անուններն, ուղիները, լերանց բարձրութիւնն եւ, լաւ նշանակուած է այս քարտէսին վրայ։

Կը ծախուի գրավաճառաց քով. գին 3 ֆրանք։

ԵՂԻՇԷ Վ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ

ԻԳՐՈՑ ԲԱՐԲԱՌ

Առաջին տարի

Հրատարակեալ ծախիւք Նպաստամատոյց Ընկերութեան Նոր-Թաղի յիշատակի։

Հայերէն գրաբար լեզուի ուսման համար նոր ու դիւրուսոյց եղանակաւ պատրաստուած դասագիրք մ'է, իր օգտակարութեանն բերն արժանաւոր՝ ազգային դպրոցաց մէջ գործածուելու։

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, մասնաւորապէս Յ. Գավաֆեանի գրատան մէջ, որոյ տպարանէն արդէն 'ի լոյս ելած է մաքուր տպագրութեամբ։

Գինն է 5 ղրուշ արծաթ։

ՍԿԶԲՈՒՆՔ

ԱՍՏԵՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՅՕՐԻՆԵԱԼ

Ի Հէրշէլեան Բարբառեցեալ

Երկրաչափ—Անտառապետ և Նախկին աշակերտ Կայսերական ուսումնարանի անտառաց։

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագրութեան Յովսէփ Գավաֆեան

Կը ծախուի Զագմագճըլար փողոց թիւ 20 և 'ի Գիւրքճի խանի վարի յարկ թիւ 23 Յովսէփ Գավաֆեանի գրատուններն 'ի գին 20 դահեկանի։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՅՈՒԼԻՍ 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒԼԻՍ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
11	Եէնիմահալլէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Ենիքէօյ. Ստենիա. Պոյաճքէօյ. Ռումէլի Հիսար. Պէպէք. (Արնաւուտ գիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)	33
11 30	Բ Ա. Գավագէն Եէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Ենիքէօյ. Էմիրկէն Ռ. Հիսար. Պէպէք.	28
1	Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա, Ենիքէօյ. Էմիրկէն. (Ուրբաթ օրերը Ռ. Հիսար. Պէպէք).	32
2	Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Ենիքէօյ Ստենիա. Պոյաճքէօյ. Ռ. Հիսար, Պէպէք.	18
3	Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Ենիք. Ստէն. Էմիրկէն. Պոյաճքէօյ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Միրզէնի քէօշքը (Ուրբաթ օրերը չհանդիպիր).	33
4	Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարապ. Ենիք. Ստէնիա. Միրկէօն. Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնաւուտք. Գուրուչէշմէ. Օրթաք. Պէշիկթաշ.	28
5	Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Ենիքէօյ. Էմիրկէն. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.	25
6 15	Եէնիմահալլէ. Պէյիւք. Թարապ. Պէյքօզ Ենիք. Միրկէօն. Գանտիլլի. Ռ. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Արնաւուտքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Օրթաքէօյ. Գուզղունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիւտար։	4
8	Ա. և Բ. Գավագ. Եէնիմահալլէ. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօզ. Ենիքէօյ. Էմիրկէն. Պոյաճքէօյ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Ստենիա)	21
10	Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Ենիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

Առանձին ժամեր

11 15	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։	23
11 45	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։	25
12 15	Պէպէք. Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։	22
1	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. (Բացի Ուրբաթէ).	2
1 45	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը ժամը 1 30 ին կ'ելնէ).	23
2 30	Արնաւուտքէօյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։	22
3 15	Արնաւուտք. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	32
8 15	Արնաւուտգիւղէն ուղղակի կամուրջ։	23
10 45	Արնաւուտք. ուղղակի կամուրջ։	25

Ասիական եզերք

11	Պէյքօզ, Եալըգէօյլ. Բիֆաթ փաշա մահալլէսի. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյի. Գուզղունճուք։	21
11	Արնաւուտքէօյ. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Գուզղունճուք. Գապաթաշ։	4
11 45	Պէյիւքտէրէ. Պէյքօզ, Եալըգօհճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզղունճուք Գապաթաշ. (Ուրբաթ օրերը ժամ 12 30ին).	17
1 30	Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօզ, Եալըգօհճէ. Բ. Բ. մահալլէսի Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզղունճուք. Պէշիկ. (Բացի Ուրբաթէ)։	19
3 30	Գուզղունճուք. Պէշիկ. Գապաթաշ. (Բացի Ուրբաթէ)։	23
3 30	Պէյքօզ, Եալըգօհճէ. Բ. փաշա մահալլէսի Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ. Ուրբաթ օրերը Գուզղունճ. հանդիպելով)։	17
8 45	Պէյիւքտէրէ Պէյքօզ. Եալըգօհճէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ. Գուզղունճուք. Խասգիւղ (Ուրբաթ օրերը Բիֆաթ փաշա մահալլէսի)։	19
9 15	Վանիքէօյէն ուղղակի ստամբոլ։	2
10 50	Գուզղունճուքէն ուղղակի կամուրջ. (Բացի Ուրբաթէ)։	23

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
12 30	Գապաթաշ. Խասգիւղ Պէշիկթաշ. Գուզղունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Բ. Հիսար, Գանտ. Էմիրկէն, Ենիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէյիւք. Եէնիմահ։	4
1 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք. Բ. Հիսար Գանլճ, Միրկէօն, Ենիք, Թարապ, Պէյիւք, Մէզարպ, Եէնիմահալլէ։	33
2 15	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչէշ. Արնվ. Բ. Հիսար, Պօյաճ. Ստէնիա. Ենիք. Թար. Պէյիւք. Մէզար. Եէնիմ.	28
3 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Բ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ.	25
5	Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնաւ. Պէպէք. Բ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկէն. Ենիք. Պէյքօզ, Թար. Պէյիւք. Մէզարպուրնու. Եէնիմահալլէ. Գավագլար.	21
6 30	Խասգ. Պէշիկթաշ. Գուզղունճուք. Օրթաքէօյ. Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Արնաւուտքէօյ Գանտ. Բ. Հիսար. Գանլըճա. Էմիրկէն. Ենիք. Թարապիա. Պէյիւք.	19
8	Արնաւուտ. Պէպէք. Բ. Հիսար Միրկէօն. Ենիք. Թարապիա. Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու։	22
9 15	Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք. Բ. Հիսար Պօյաճքէօյ. Ստէնիա. Ենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզար. Եէնիմահալլէ։ (Բացի Ուրբաթէ)։	33
10	Բ. Հիսար, Պօյաճքէօյ. Ենիք. Թար. Պէյիւք. Մէզարպ. Եէնիմահալլէ (Ուրբաթ օրերը Պէպէք)։	32
10 30	Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Բ. Հիսար, Պօյաճքէօյ. Էմիրկ. Ստէն. Ենիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմ. (Ուրբաթ օրերը Պէշիկ. հանդիպելով)։	18
11 10	Պէպէք Բ. Հիսար, Պօյաճ. Ստէն. Ենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէզար. Եէնիմահ։	19

Առանձին ժամեր

12 30	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ. Արնաւուտք։	23
12 45	» »	22
2 30	Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Արնավ.	32
7 30	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	23
10	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	25
11 5	Գապաթ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնաւուտ.	2
14 20	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ. (Բացի Ուրբաթէ)։	23
11 40	Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրչ. Արնվ. Պէպէք։	22
12	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	4

Ասիական եզերք

2	Խասգիւղ Գուզղ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բիֆաթ փաշա մահալլէսի Եալըգ. Պէյքօզ։	17
3	Գապաթաշ. Պէշիկ. Գուզղ. (բացի Ուրբաթէ)։	23
8 30	Գուզղունճուք. Պէյլէրպէյ Չէնկ. Վանիքէօյ։	2
9 30	Գապաթ. Գուզղ, Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլլի, Ա. Հիս, Գանլ. Եալ. Պէյքօզ, Մէզարպ. Բ. Ա. Գավագ։	17
10 30	Գապաթաշ(Պէշիկ. Գուզղ. (բացի Ուրբաթէ)։	23
10 30	Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտիլ Ա. Հիսար, Գանլճ. Զաւալլը, Եալըգ.. Պէյքօզ Թրա, Պէյիւք։ (Ուրբաթ օրերը Գուզղ.)։	28
11	Պէշիկ. Գուզղ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Եալըգ. Պէյքօզ։	21
11 40	Գապաթ. Գուզղ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնավուտ.	25

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

LOTERIE

ԱՐԴ ՄԵԾԻ

Համպուրկի Գերմանական կառավարութիւնը, որ սոյն դրամական մեծ վիճակահանութիւնը վաւերացուցած է, ոչ միայն բաժնետոմսերուն դրոշը, այլ և ամեն քաշուած վիճակահանութիւնը կը հսկայէ, պարգևներուն ճշդիւ վճարմանը համար գանձուն բոլոր արժէտոմսերովը երաշխաւորելով, այնպէս որ իւրաքանչիւրին ամեն կողմանէ ամենամեծ ապահովութիւն տրուած է։

Արդէն այս պարագայն բաւական ապացոյց մ'է թէ սոյն վիճակահանութիւնն ամեն ապահովութիւն ունի։ Այս նոր մեծ վիճակահանութիւնն այժմ մնակ 75 500 տոմսակէ կը բաղկանայ, յորոց 33,200ը անպատճառ պիտի շահին, որոց բաղդաւոր կերպով սոյն ձեռնարկութեան շահաւէտութիւնը, վասն զի տոմսակաց գրեթէ կէսը վաստկող պիտի լինին։ Բոլոր պարգևներն ալ բազմաթիւ մէկմէկու յաջորդող միայն 4 բաժանմամբ պիտի քաշուին։ Առաջին մեծ պարգևը պիտի լինի։

500 000 ՖՐԱՆՔ

Մասնաւորապէս հետևեալ գլխաւոր պարգևները կրնան շահուիլ։

Տոմսակ	Գումարն	Գումար
1	312.500 —	312.500
1	187.500 —	187,500
1	125 000 —	125,000
1	75,000 —	75,000
1	62.500 —	62.500
2	50.000 —	100,000
2	37,500 —	75 000
5	31,250 —	156,250
1	25,000 —	25,000
11	18,750 —	206,250
23	12,500 —	287,500
2	10.000 —	20,000
2	7,500 —	15,000
52	6,250 —	325,000
3	5,000 —	15,000
65	3,750 —	243,750
240	2,500 —	525,000
8	1,875 —	15,000
525	1,250 —	656,250
660	625 —	412,500
925	375 —	346,875

և այլն, և այլն

Ընդ. ամենն 33,200 պարգևք։

Ամեն մէկ վիճակահանութենէ իսկ և իսկ ետքը, գերմանական կառավարութեան հսկողութեան ներքև, բոլոր շահող բաժիններուն պարգևներն անմիջապէս ոսկի դրամով պիտի վճարուին։

Յառաջիկայ վիճակահանութեան որ որոշուած է պաշտօնապէս 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1880 (Ն. Տ.)

Սկզբնական 1 Տոմսակի գինն է 30 ֆր. կէս Տոմսակի գինն է 15 ֆր. Քառորդ Տոմսակի գինն է 7,50 ֆր.

Տոմսակաց արժէքը պէտք է ուղարկել Գաղղիական Պանքայի չէքերով, թղթատարութեան ծախքը գրկային վրայ լինելով, և կամ Գերմանիոյ, Անգղիոյ կամ Գաղղիոյ Պանքաներու վրայ փոխանակագրով։ Գրամն ընդունելու պէս յատուկ նամակաւ մը կը ղրկեմք յանձնարարեալ տոմսակները, որոց ստացութեան գինանշանովը վաւերացեալ են. առնց հետ նաև վիճակահանութեան յայտագիրն ալ գրաւորական լեզուաւ, և ամեն վիճակահանութենէ յետոյ պարգևներուն և շահող թուոց պաշտօնական ցուցակը. բաց յայտմանէ պարգևները պիտի հրատարակուին Արեւելքի գլխաւոր լրագրաց մէջ։ Շնորհակալ եմք թէ ըստ հասարակութենէն, սոյն վիճակահանութեան նախորդ Սէրիին նկատմամբ ունեցած մեծ հոգածութեանը համար և կը խոստանամք ևս յապագայի մէջ նոյն ճշդութեամբ կատարել իրենց յանձնարարութիւնները։ Կ'աղաչեմք որ իրենց յանձնարարութիւնները փութով յուղարկեն վիճակահանութենէն առաջ, այսինքն յառաջ քան 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1880 (Ն. Տ.) առ մեր գործատուն, ուղղակի ԻԶԷՆԹԱԼ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ, գլխաւոր գրասենեակ վիճակահանութեան ի Համպուրկ (Գերմանիա)։

ISENTHAL & Ci.

Bureau principal de Loterie

Hambourg (Allemagne)

Մեր թղթակցութիւնը Գաղղիերէն, Անգղ. և Իտալերէն լեզուօք կատարելով, կը խնդրեմք որ այս յեզուներէն մէկովը մեզ հետ թղթակցուի։ Նամակ մը Արեւելքէ քաղաքներէն մինչև Համպուրկ 150 ժամէն կը հասնի և փոխադարձաբար։

Steiner Bureau d'annonces Hambourg.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գօնթի եղբարք և Շահինի ընկերք պատիւ ունին ծանուցանել Ցարգոյ հասարակութեան որ իրենց պատրաստած ընտիր ծխախոտներովը յաճախորդներն առաւել եւս գոհացնելու նպատակաւ 'ի փողոց անուի ծխախոտի արուեստի մէջ հանրածանօթ Տէմիրճեան եղբարց հետ ընկերացած են, որով յաճախորդք ոչ թէ միայն Ենիճէի առաջին կարգի ծխախոտաց և սիկարներու ընտրութեամբը, այլ իրենց յանձնարարութեանց փութանակի կատարմամբը շատ գոհ պիտի ըլլան։

Տաճկաստանի և Եւրոպայի բոլոր կողմերէն ուղղեալ ամեն տեսակ և ուզուած քանակութեամբ թէ' տուփ և թէ' ջարդած վաճառայանձնարարութիւնք կ'ընդունին և անմիջապէս կը ղրկուին։

Ծանօթութիւն. փաքէթներն իրենց նախկին անունը պիտի կրեն, բայց հիւէն տարբերելու համար վրան տպագրեալ «Տէմիրճեան եղբարք» պիտի նշանակուի։

Եւրոպայի կողմերէն յանձնարարութեանց շնորհիւ Պոլսոյ տուրքէ ազատ են որոյ համար 100ին 20 զեղչ կըլլուի։

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սանտըքճըլար թիւ	130
Ջըմատի-Գափու Ջէօմէքճի »	29
լէր.	
Իմին էօնիւ »	56

և բոլոր օտար վաճառատեղիք։

Ընկերութեանս ուղղեալ նամակաց հասցէն պէտք է լինի (Տէմիրճեան եղբարք, Ղալաթիա Սանտըքճըլար թիւ 130)։

Յ. Գ. Որչափ որ սոյն ընկերութիւնը հաստատած եմք այսու ամենայնիւ մեք մեր նախկին ծխախոտի գործարանը կը շարունակեմք առանձնաբար, որոյ ելից գլխաւոր վաճառատեղին է Ջըմատի-Գափու Ջէօմէքճիլէր թ. 29։

Տէմիրճեան եղբարք

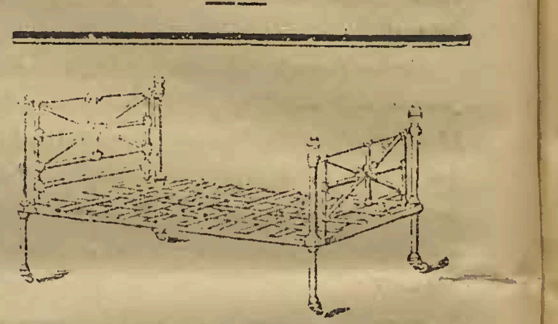

ԱՆԿՈՂՆԱՐԱՆ ԿԱՄ ՄԱՀՃԱԿԱԼ

Աղնիւ և հասարակ քարեօլաներ երկաթէ փայտէ, աժան գիներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն Ղալաթիա Սանտըքճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նորօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հաղորդաձաւոր գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յօհաննէս Էֆ. Տ. Մելքոնեան։

ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Տէպուշ Էֆ.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ Էֆ. Յ. Խաթավոլլեանց։

ՍԱՄՍՈՆ. Եղիազար Էֆ. Մաքարեան։

ԿԻՐԱՍՈՆ. Գ. Էֆ. Խ. Մաղմանեան։

ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան։

ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Արրահամ Էֆ. Պէրպերեան։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորէն Էֆ. Էմիրճեան։

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան Էֆ.

ԵԻԴՕԿԻԱ.

ՊԱՐՏԻԶԱԿ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս Էֆ. Ն. Գալաճեան։

ՄՈՒՇ. Յակոբ Էֆ. Տէրունեան։

ՎԱՆ։

ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խաչաճեան։

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս Էֆ. Թաշճեան։

ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ Էֆ. Ոսկերչեան։

ՑՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան։

ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Գլանդեան։

ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս Էֆ. Հէքիմեան։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ

ՂԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ